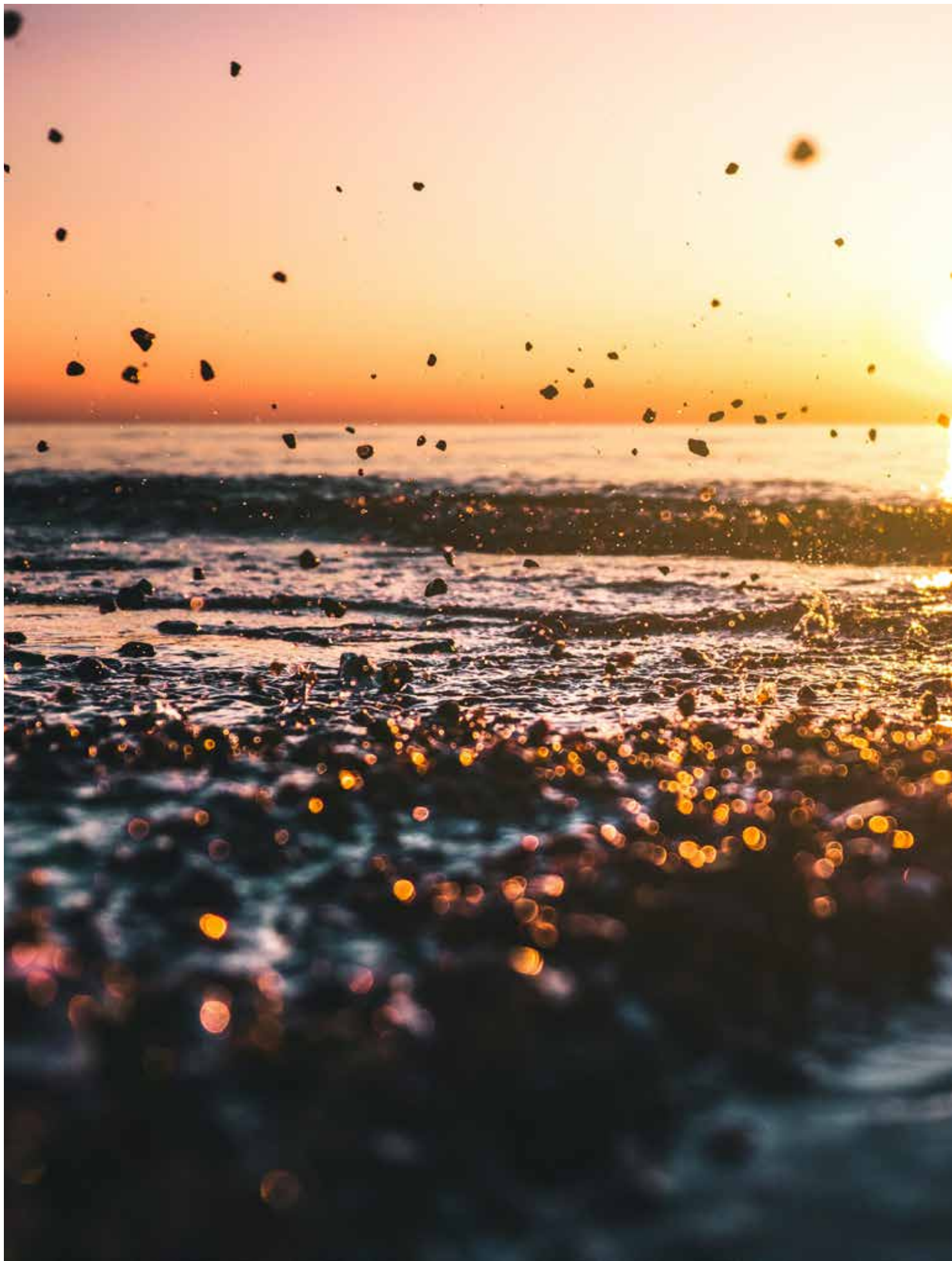

Deloitte/SEB CFO Survey

Tydliga förberedelser för svåra tider

Resultat höst 2023

Innehåll

- 4 Sammanfattning
- 6 Executive summary
- 8 Makroperspektiv
- 10 Affärsmöjligheter och finansiella utsikter
- 12 Prioriteringar och utmaningar
- 14 Finansiering och risk
- 16 Strategiska möjligheter
- 20 Hot Topic
- 21 Intervju
- 22 Kontakt

Om undersökningen

The Deloitte/SEB CFO Survey genomfördes under september 2023 och bygger på ett antal frågor som presenterats för och besvarats av utvalda deltagare via ett webbaserat formulär. De CFO:er (Chief Financial Officer), i texten även benämnda *finanschefer*, som deltagit i undersökningen representerar ett urval av svenska företag från olika branscher. Den breda basen av svar från ledare inom olika branscher och företag gör att vi anser de trender och slutsatser som framkommer i undersökningen vara representativa för svenska finanschefer generellt.

Om dataunderlaget

I undersökningen, refererar vi ibland till "nettobalansindex" (förkortat NB). Detta beräknas genom att subtrahera den procent svarande som lämnat ett negativt svar från den procent svarande som lämnat ett positivt svar. De som varken är positiva eller negativa bedöms som neutrala. På grund av avrundning kan inte alla procenttal i graferna summeras till 100. I undersökningen har deltagarna fått definiera den bransch de verkar inom, i rapporten aggregerat enligt följande alternativ: 1. Finansiella tjänster, 2. Konsumentprodukter, 3. Bioteknik och sjukvård, 4. Teknik, media och telekom, 5. Energi, el och gruvor, 6. Verkstad, 7. Bygg, 8. Tjänster till företag, 9. Offentlig sektor, 10. Annan. Ovan nämnda branscher är de som används i analysen.

Webbplats

Besök cfosurvey.se för mer information.

Vårt tack

Ett stort tack till alla deltagande finanschefer som investerat tid och delat med sig av värdefulla insikter och därmed bidragit till denna viktiga rapport.

Sammanfattning

Robert Bergström

Partner, Consulting, Deloitte
rbergstrom@deloitte.se

Karl Steiner

Senior Strategist, Strategy & Economic
Research, SEB
karl.steiner@seb.se

Marcus Widén

Economist, Strategy & Economic Research, SEB
marcus.widen@seb.se

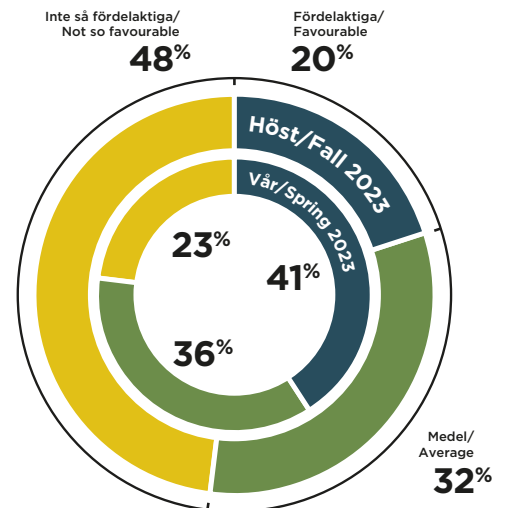
Ett halvår har gått sedan den förra utgåvan av Deloitte/SEB CFO Survey publicerades. Mycket har hänt sedan dess vilket delvis förändrat synen på affärsklimatet. Inflation, räntor och geopolitiska händelser fortsätter att skapa osäkerhet och återhållsamhet. Skillnader råder i de olika regionerna där utmaningarna för fortsatt utveckling i USA skiljer sig mot utmaningarna i Europa. På liknande sätt föreligger andra utmaningar i Asien jämfört med Europa och USA. Höstens undersökning visar att tillförsikten bland finanschefer försämras kraftigt jämfört med i våras. Affärsmöjligheterna under de kommande sex månaderna visar på den lägsta nivån sedan den globala finanskrisen (2009). Verkstadsindustrin är den bransch som står för den största förändringen.

Vad gäller prioriteringar och utmaningar så visar höstens resultat på att kostnadsreducering utgör högst prioritet. Detta skall jämföras med vårens resultat där organisk tillväxt utgjorde högsta prioritet. Ett förbättrat kassaflöde samt ökade rörelsekostnader (OPEX) är de fokusområden som haft den största procentuella enhetsökningen jämfört med vårens undersökning. Den mest betydande risken anses vara ekonomiska utsikter/tillväxt.

Av svaren på frågorna inom området finansiering och risk kan vi konstatera att vi är i sämre tider med resultat som endast varit på en sämre nivå under den globala finanskrisen. Osäkerheten fortsätter att stiga jämfört med vad vi såg i vårens undersökning. Detsamma gäller sannolikheten för obestånd hos motparter. Utlåningsviljan har också försämrats rejält sedan i våras även om det är många av finanscheferna som fortfarande anser utlåningsvilja vara normal.

I höstens undersökning ser vi förändringar i de strategiska möjligheterna där stort fokus nu ligger på att betala av skulder. Investeringstakten minskar både inom Sverige och utanför landets gränser. Därutöver ser vi en mindre ökning av de som svarat utdelning till aktieägare eller återköp av aktier som huvudsaklig användning av överlikviditet. I undersökningen framgår en mer enhetlig bild över utvecklingen av volymerna i företagstransaktioner under de kommande 12 månaderna jämfört med i våras då variationen var stor mellan olika branscher. Trenden är försiktigt positiv vilket kan förklaras med att många tror på att inflationen stabiliseras och att räntorna snart når toppen. Dessutom är utmaningarna numera något mindre vad gäller leveranskedjor och energipriser. Kvarstår gör dock utmaningarna med de geopolitiska osäkerheterna.

Affärsmöjligheter

Resultaten av nyckeltalens utveckling indikerar en överhängande positiv syn av att intäkterna kommer att öka under de kommande 12 månaderna. Samma sak gäller rörelsemarginalerna, dock med viss osäkerhet. Färre finanschefer tror att kapitalutgifterna kommer att öka jämfört med i våras. Snarare tror man att de kommer att stabiliseras till följd av synen på ränteutvecklingen och de finansiella riskerna samt fokus på att betala av skulder. Finanscheferna anser vidare att antalet anställda kommer att minska något, men att utmaningen med att hitta kompetent personal kvarstår.

I höstens rapport tar vi upp generativ AI i försöksverksamhet som Hot Topic. Svaren visar att företagen är relativt försiktiga med hur de investerar i området. Intresset är dock stort och företagen experimenterar för att bilda sig en uppfattning om hur generativ AI kan användas. På frågan om vilken nytta den kan bidra med svarar finanscheferna att kostnadsreducering, effektivitet och stigande marginaler utgör de främsta områdena. Förbättringar av kundupplevelser hamnar också högt upp över vilka positiva nyttor den kan tillföra.

Även om denna utgåva inte inger alltför mycket hopp om den fortsatta utvecklingen så finns det ändå tecken på att vi går i rätt riktning. Vi hoppas att ni finner läsningen värdefull och att insikterna kan vara till hjälp i ert arbete.

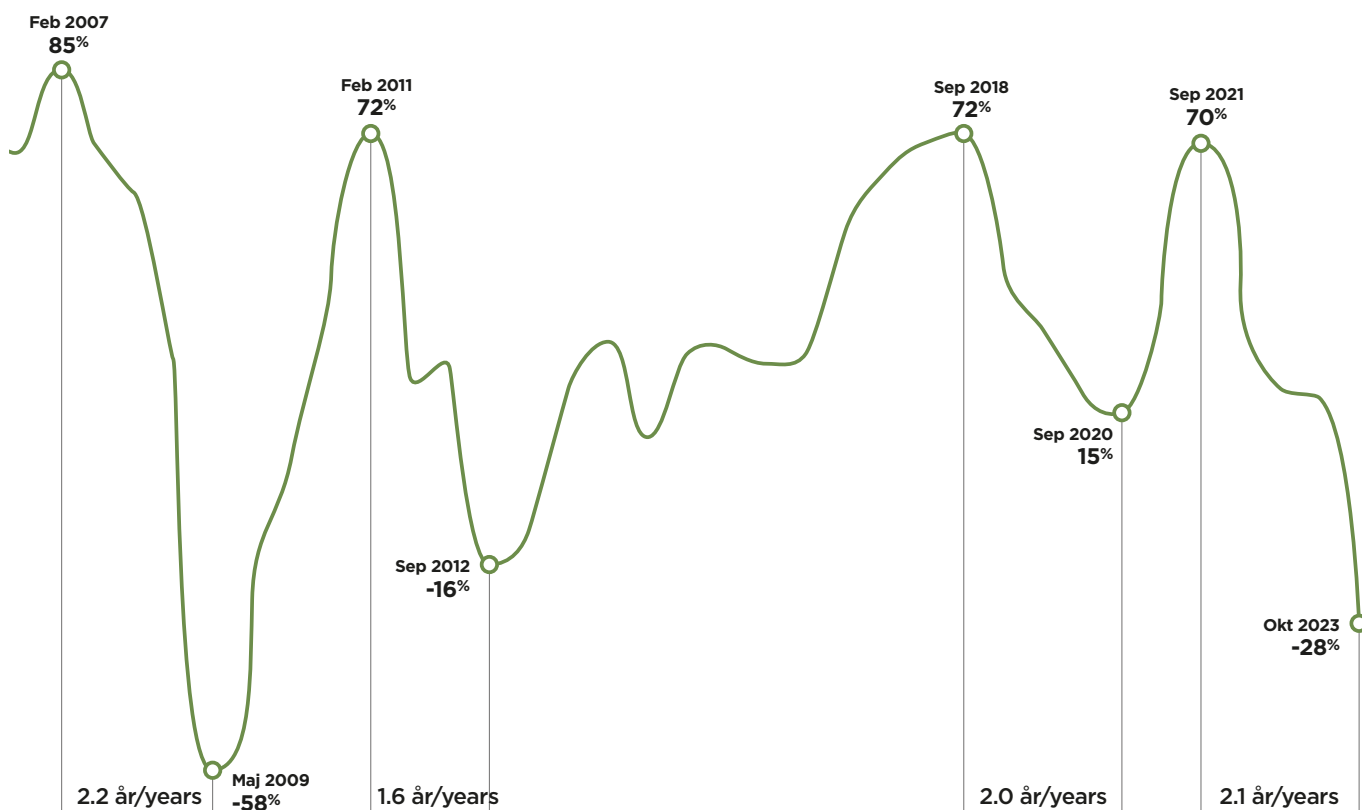

Initial analys av perioder med vikande sentiment

- Nuvarande period med vikande sentiment har pågått lika länge som föregående period (2 år) vilket tyder på att det finns en ökad chans för en återhämtning i den kommande vårens undersökning.
- Kraften i nedgången har varit betydligt större den här gången (hösten 2021 tills nu) jämfört

- med förra perioden med en nedgång (hösten 2018 till hösten 2020).
- Vid ingången till nedgången var det olika offensiva strategier som stod högst på företagens agenda medan det vid botten i förra nedgången och nu är kostnadsreducering som är den mest prioriterade åtgärden.

Topp	Nivå	Botten	Nivå	Tids- spänn	För- ändring
Feb -07	85	Maj -09	-58	2.2	-143
Feb -11	72	Sep -12	-16	1.6	-88
Sep -18	72	Sep -20	15	2.0	-57.1
Sep -21	70	Okt -23	-28	2.1	-98
Medel				1.9	-96

Executive summary

Robert Bergström

Partner, Consulting, Deloitte
rbergstrom@deloitte.se

Karl Steiner

Senior Strategist, Strategy & Economic
Research, SEB
karl.steiner@seb.se

Marcus Widén

Economist, Strategy & Economic Research, SEB
marcus.widen@seb.se

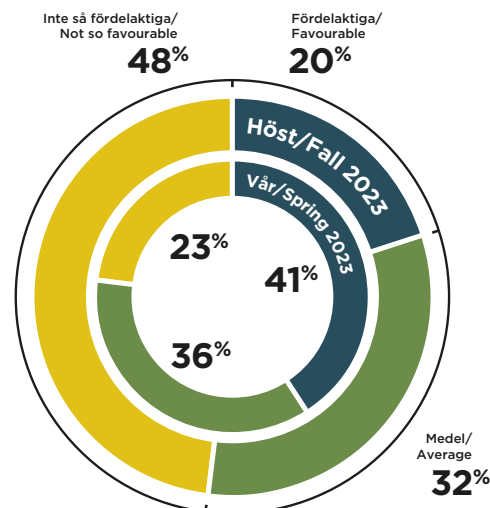
Six months have passed since the last edition of the Deloitte/SEB CFO Survey was published. A lot has happened since then, which has partly changed the view of the business climate. Inflation, interest rates and geopolitical events continue to cause uncertainty and restraint. There are differences between regions, with the challenges for continued development in the US differing from those in Europe. Similarly, there are different challenges in Asia compared to Europe and the US. This autumn's survey shows that confidence among CFOs has deteriorated sharply compared to the spring. Meanwhile, business opportunities over the next six months are at their lowest level since the financial crisis (2009). The manufacturing industry accounts for the biggest change.

In terms of priorities and challenges, this autumn's results show that cost reduction is the highest priority. This should be compared with the spring results, where organic growth was the highest priority. Increased cash flow and increased operating expenses (OPEX) are the areas that have had the largest percentage increase in units compared to the spring survey. Economic outlook/growth is considered to be the most significant risk.

From the answers to the questions relating to financing and risk, we conclude that we find ourselves in difficult times and that the results have only reached lower levels during the financial crisis. Uncertainty continues to rise compared to what we saw in the spring survey. The same applies to the likelihood of default of counterparties. The willingness to lend has also deteriorated significantly since the spring, although many of the CFOs still consider the willingness to lend to be normal.

In this autumn's survey, we see changes in strategic opportunities, where there is now a strong focus on paying off debt. The rate of investment is declining both within Sweden and outside the country's borders. In addition, we see a slight increase in those who have responded dividends to shareholders or buybacks of shares as the main use of excess liquidity. The survey presents a more consistent picture of the development of the volume of corporate transactions over the next 12 months compared to the spring, when there was considerable variation between different sectors. The trend is cautiously positive, which can be explained by the fact that many believe that inflation will stabilise and that interest rates will soon peak.

Business conditions

In addition, challenges relating to supply chains and energy prices are now somewhat less significant, although geopolitical uncertainties remain.

The results of the performance of the key figures indicate an imminently positive view that revenues will increase over the next 12 months. The same applies to operating margins, although with some uncertainty. Fewer CFOs believe that capital expenditures will increase compared to the spring. Rather, it is believed that they will stabilise as a result of the view of interest rate developments and financial risks, as well as the focus on paying off debt. CFOs also believe that the number of employees will decrease slightly, but that the challenge of finding staff with the right skillset remains.

In this autumn's report, we discuss generative AI as a Hot Topic. The responses show that companies are relatively cautious about how they invest in this area. There is a lot of interest however, and companies are experimenting to get an idea of how generative AI can be used. When asked what benefits it is expected to provide, CFOs cite cost reduction, efficiency and rising margins as the main areas. Improvements in customer experience also rank high among the positive benefits it can bring.

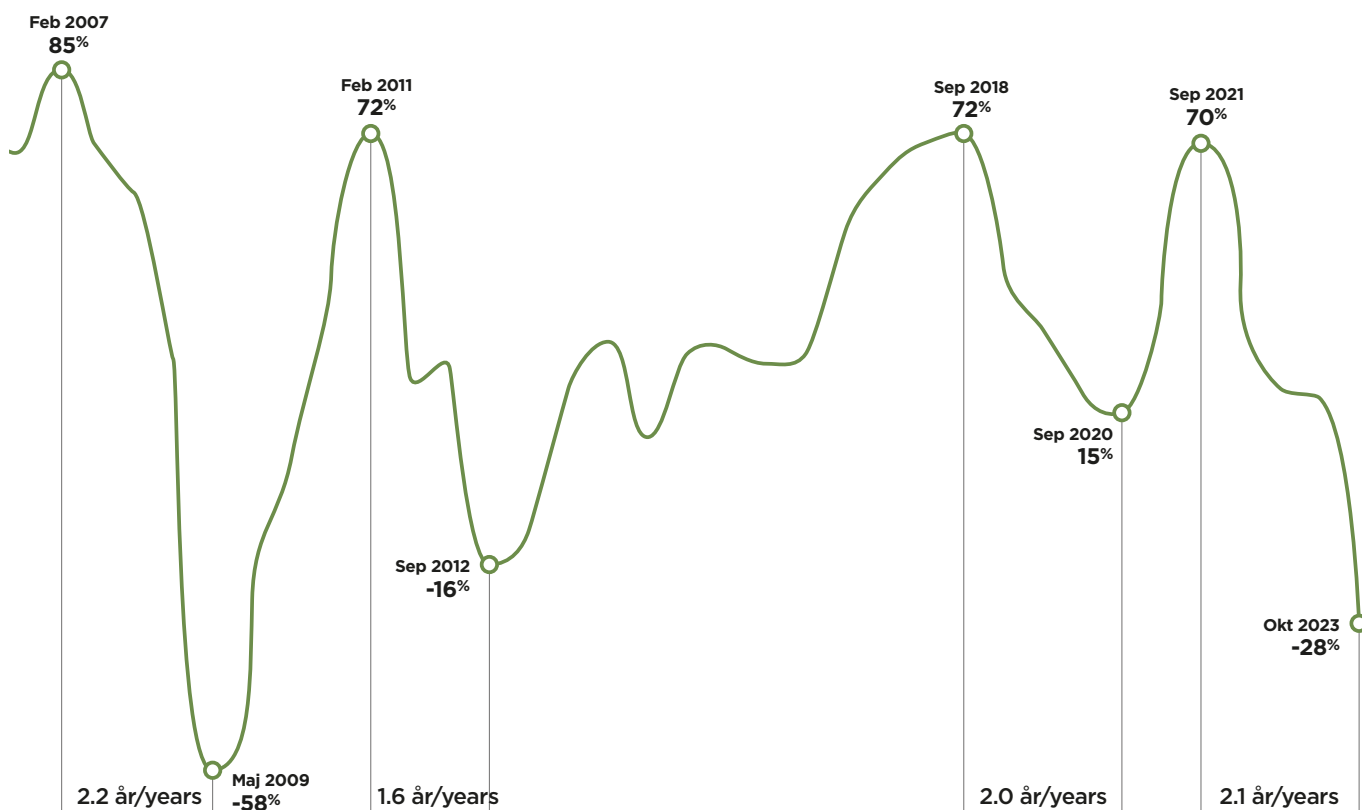
Although this edition does not paint a particularly hopeful picture, there are still signs that we are moving in the right direction. We hope that you find the reading valuable and that the insights are helpful in your work.

Initial analysis of periods of declining sentiment

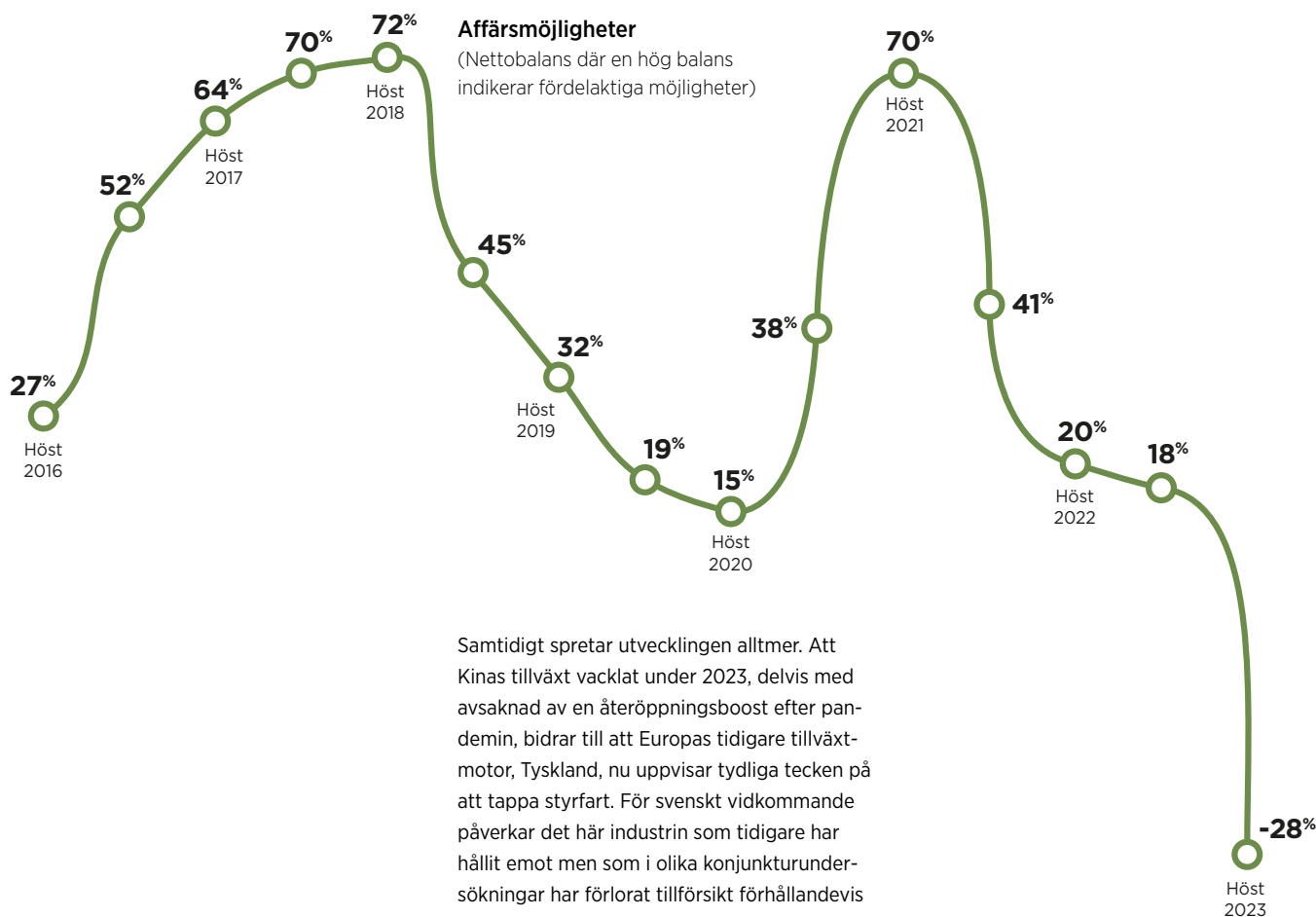
- The current period of declining sentiment has lasted as long as the previous period (2 years), meaning there is an increased chance of a recovery in the upcoming spring survey.
- The force of the decline has been significantly greater this time (autumn 2021 until now) compared to the previous period of decline (autumn 2018 to autumn 2020).
- At the beginning of the downturn, various offensive strategies were at the top of the companies' agenda, while at the bottom of the previous downturn and today, cost reduction is the most prioritised measure.

Top	Level	Bottom	Level	Time span	Change
Feb -07	85	Maj -09	-58	2.2	-143
Feb -11	72	Sep -12	-16	1.6	-88
Sep -18	72	Sep -20	15	2.0	-57.1
Sep -21	70	Okt -23	-28	2.1	-98
Average				1.9	-96

Makroperspektiv

Makroläget, hösten 2023, kan närmast betecknas som en vågskål där centralbankerna sitter på vikterna och avgör den ekonomiska utvecklingen. Den motståndskraft vi tidigare sett under 2023 har nu förbytt till ett läge där ekonomisk aktivitet skiljer sig alltmer åt ekonomier och regioner emellan. USA framstår även fortsättningsvis som ekonomin där motståndskraften håller i vilket tvingar centralbanken, Federal Reserve, att trots oförändrad styrränta fortsätta varna för att den kan komma att höjas igen. I Europa mattas nu aktiviteten inom både tillverkningsindustrin och tjänstenärningar. Trots att räntenivån är så pass mycket lägre än i USA förefaller ekonomin mattas mer betänkligt i ljuset av de senaste årens snabbt stigande priser och snabba räntehöjningar. En stor delförklaring till skillnaderna går tillbaka till att de finanspolitiska stöden under pandemin förbättrade hushållens köpkraft i USA medan de i Europa snarare var fokuserade på att låta folk behålla jobbet.

Samtidigt spretar utvecklingen alltmer. Att Kinas tillväxt vacklat under 2023, delvis med avsaknad av en återöppningsboost efter pandemin, bidrar till att Europas tidigare tillväxtmotor, Tyskland, nu uppvisar tydliga tecken på att tappa styrfart. För svenskt vidkommande påverkar det här industrin som tidigare har hållit emot men som i olika konjunkturundersökningar har förlorat tillförsikt förhållandevis snabbt. Därtill har det geopolitiska läget försämrats och spridits vilket både adderar osäkerhet, men också har potential att sänka ekonomisk aktivitet ytterligare.

Inflation är fortfarande den avgörande faktorn. Under hösten kommer total inflationstakt att falla tillbaka snabbt i takt med att förra årets stora prishöjningar på framför allt livsmedel och energi faller ur jämförelsetalen.

Om en rensar bort effekten från dessa faller inflationstakten ner långsammare även om den faktiskt faller, och kommer att fortsätta ner mot inflationsmålen. Men det är ändå alltför tidigt för centralbankerna att ropa hem segern i inflationsbekämpningen. Dels finns fortfarande indikationer på att det finns priser som kommer att höjas framöver, dels ligger fortfarande riskerna relaterade till alltför hög

lönekompensation en bit in i 2024. Framför allt rör det Europa som har en mer trögrörlig lönebildning än exempelvis USA. Räntenivå kan ha passerats, eller så får vi en mindre justering uppåt, och finansiella marknader fokuserar snarare på när räntorna kan börja sänkas. Centralbankerna kommer envist hålla fast vid vyn att räntor inte kommer att sänkas ytterligare tid, men en bit in i 2024 kan de nog börja prata om ett läge där räntor kan sänkas.

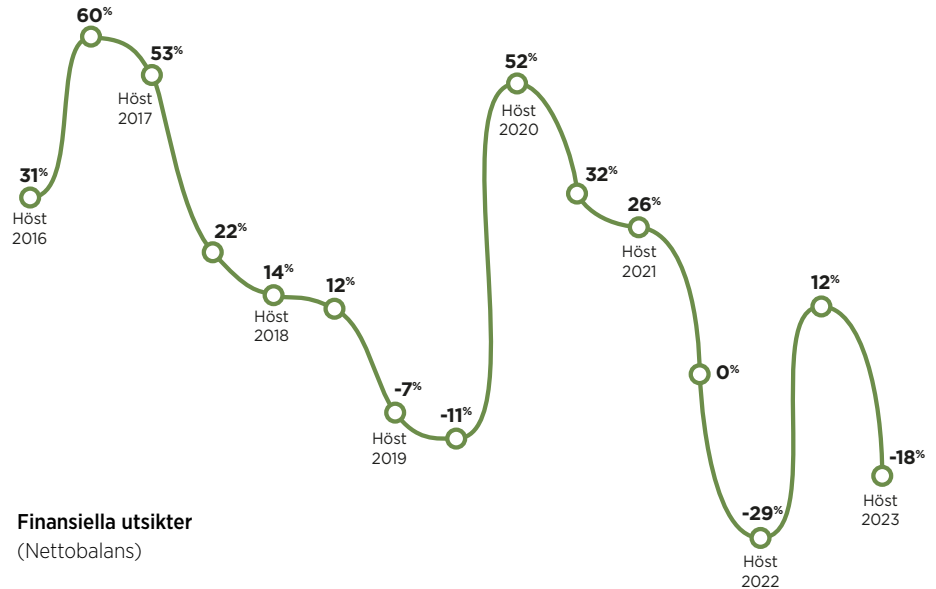
Mycket talar ändå för att centralbankernas snabba räntehöjningar inte helt drar undan mattan för ekonomin och en så kallad mjuklandning ser ut att vara det mest sannolika utfallet. Det är dock väldigt ovanligt historiskt att penningpolitiken kunnat finkalibrera behovet av ränteförändringar utan att sänka ekonomin mer betydligt. Om efterfrågan nu viker är de starkaste argumenten för fortsatt motståndskraft arbetsmarknadens styrka som har varit förvånande. Dock finns tecken på att många företag blev brända av att säga upp personal under pandemin och att de nu snarare tittar längre och förbereder sig för kommande pensionsomgångar även om de ligger något årtionde bort eller så.

Med denna makrobild i bakgrund är därför resultaten i höstens Deloitte/SEB CFO Survey inte särskilt förvånande. Att tillförsikten faller är i sig inte konstigt, även om storleken är något förvånande. Vi tror dock att det har lite med branschfördelningen att göra. Utöver centralbanker, inflation och räntor har geopolitiska händelser fortsatt att försämras och det är i det ljuset inte förvånande att extern osäkerhet stiger i undersökningen och att verkstad pekar ut geopolitiken som största risk. På samma sätt ser vi att branscher som påverkas av inhemsk efterfrågan är mer oroade för efterfrågan i sig. Lösningen för många finanschefer är också tydlig. Efter en period där kostnader förhållandevis enkelt kan ha förts över till slutkund är det nu fokus på att reducera kostnader och förbättra marginaler. För de inhemskt exponerade företagen ligger fokus på att betala av skulder. Det gäller framför allt byggbolag som verkar i en av de mest utsatta branscherna just nu.

Affärsmöjligheter och finansiella utsikter

- Indikatorn för affärsmöjligheter viker ner kraftigt under hösten 2023 och visar både på lägsta värdet och den största enskilda förändringen sedan inledningen av den globala finanskrisen 2008.
- Det är stora rörelser där många respondenter byter åsikt från gynnsamma till mindre gynnsamma utsikter.
- Förändringen drivs till stor del av att stämningläget för verkstad har skiftat en hel del där 50 procent ser läget som ogynnsamt medan motsvarande siffra i våras var 15 procent.

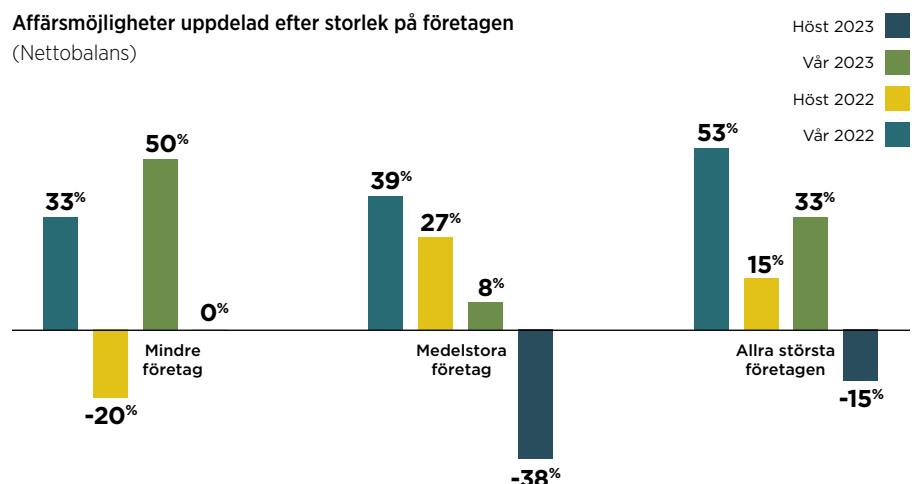
Finansiella utsikter
(Nettobalans)

Tillförsikten bland finanschefer försämrats kraftigt under hösten (september) 2023. Den samlande indikatorn för affärsmöjligheter sex månader fram visar inte bara den största förändringen sedan inledningen av den globala finanskrisen 2008 utan också den sämsta noteringen sedan finanskrisen (minus 58 procent våren 2009). Andelen gynnsamma svar är endast 20 procent. I närtid har andelen gynnsamma svar endast varit färre våren 2013 (18 procent). Andelen som ser affärsmöjligheterna som ogynnsamma är hela 48 procent, att jämföra med motsvarande tidigare högsta notering på 27 procent, också våren 2013. Lägre svarsfrekvens bidrar till att det inte går att relatera till alltför många delbranscher. Samtidigt indikerar svarsfördelningen inom branscherna en representativ del av de utmaningar som finns men också till hur övriga frågor besvaras.

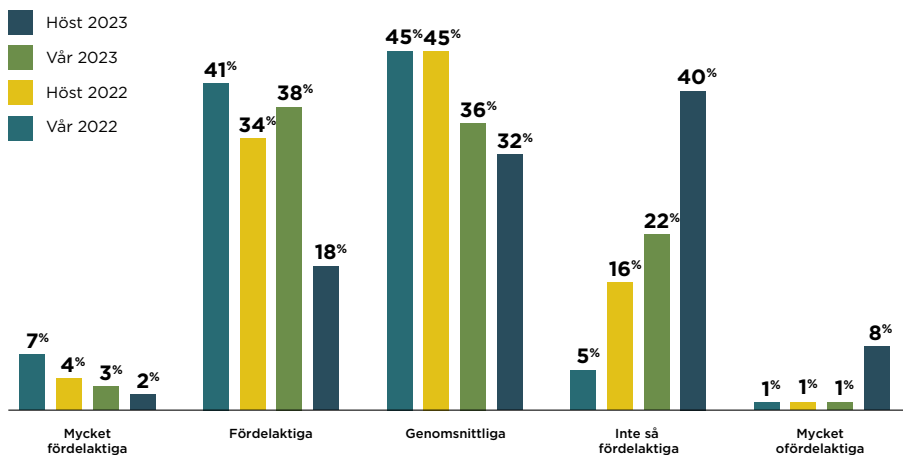
Störst förändring är tydlig i verkstad där hälften ser läget som ogynnsamt medan en knapp tredjedel ser läget som genomsnittligt. Att verkstad tappar så pass mycket jämfört med vårens undersökning går hand i hand med utvecklingen i andra förtroendemätningar. Samtidigt bedöms de finansiella utsikterna kommande tre månader som oförändrade vilket innebär att det är andra saker än rent finansiella aspekter som gör att finanscheferna ser framtiden an med sämre tillförsikt.

För konsumentprodukter är det i likhet med i våras ett något högre procenttal för de finanschefer som ser läget som mindre gynnsamt, även om det är nästan lika många som ser läget som genomsnittligt. Om något är det lite högre procentsats för båda alternativen. För byggbranschen däremot är det en jämn

Affärsmöjligheter uppdelad efter storlek på företagen
(Nettobalans)

Affärsmöjligheter de fyra senaste undersökningarna

fördelning mellan flera svarsalternativ där 27 procent återfinns i kategorin gynnsam, genomsnittlig och inte så gynnsam. Det är helt i linje med i våras där samma svarsalternativ också visade på samma resultat. Total sett har dock även bygg rört sig mer åt det mer negativa hållet. Att svarsalternativen varierar visar på att förutsättningarna inom den här ganska utsatta sektorn faktiskt skiljer sig åt ganska mycket.

På frågan om finansiella utsikter kommande tre månader är fördelningen av svarsalternativ också förhållandevis stor för konsumentprodukter och bygg, där de finansiella förhållandena för bygg är något sämre än för konsumentprodukter. Även det bör ha sin förklaring i vilka delbranscher som företagen opererar i.

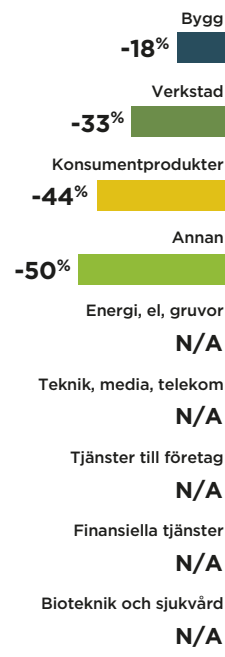
Affärsmöjligheter under de närmaste sex månaderna

- Nettobalansen går ner från 18 till minus 28, den största enskilda förändringen noterad i undersökningen.
- 20 procent av finanscheferna ser läget som gynnsamt, 48 procent som ogynnsamt och 32 procent som genomsnittligt.
- Hälften av finanscheferna i konsumentnära branscher, verkstad och bygg ser läget som ogynnsamt.

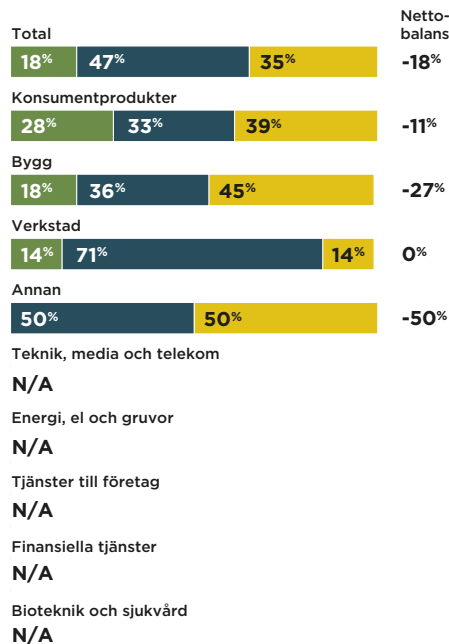
Finansiella utsikter jämfört med för tre månader sedan

- Nettotalet för finansiella utsikter jämfört med för tre månader sedan sjönk från minus 12 procent till minus 18 procent efter en förbättring i våras.
- En majoritet, 47 procent, ser läget som oförändrat medan 35 procent ser läget som mindre gynnsamt jämfört med 30 procent i vårens undersökning.
- För verkstad återfinns flest svar som ungefär oförändrat (71 procent) medan de flesta inom både konsumentprodukter och bygg är mindre optimistiska (39 respektive 45 procent).

Nettobalans affärsmöjligheter per bransch

Finansiella utsikter per bransch

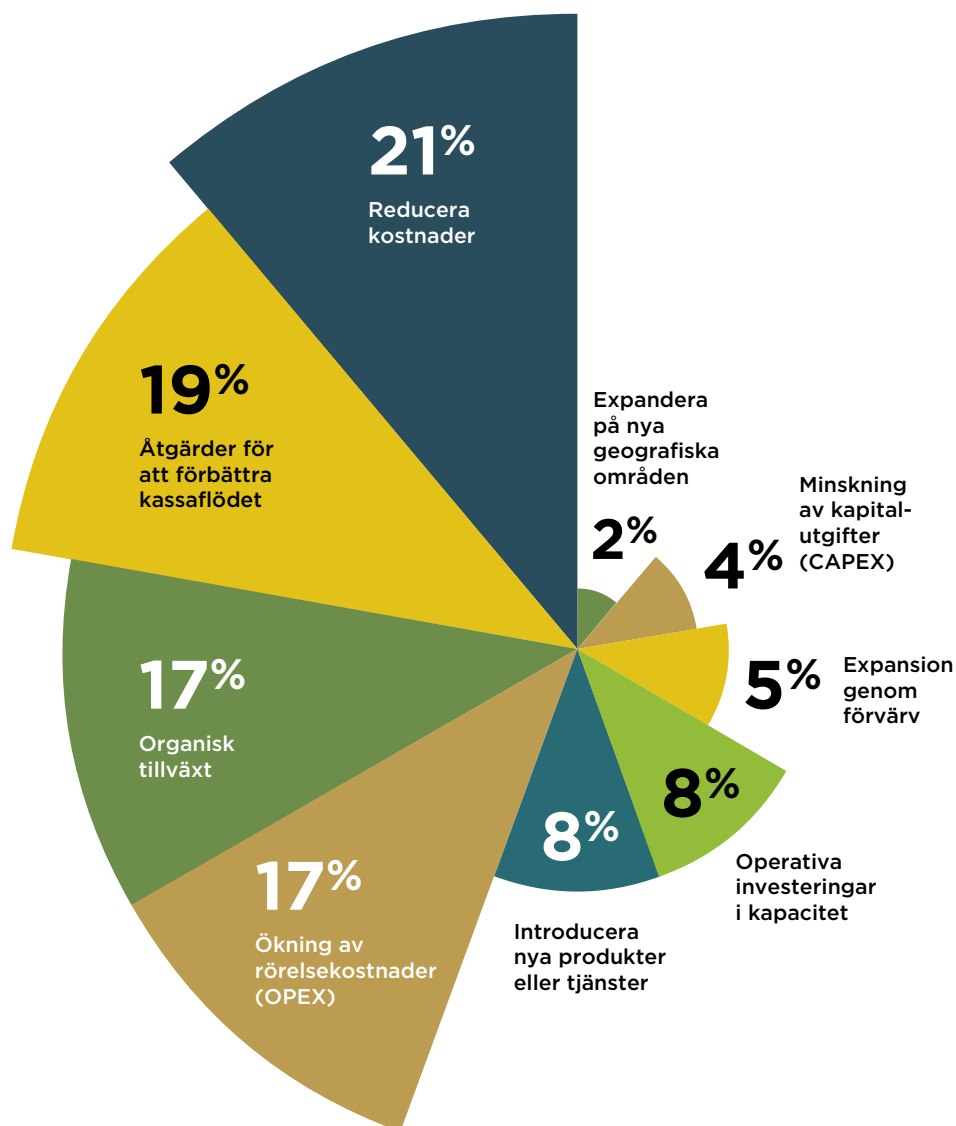
- Mer optimistisk
- I huvudsak oförändrad
- Mindre optimistisk

Prioriteringar och utmaningar

- Kostnadsreducering är finanschefernas främsta prioritering.
- Den mest betydande risken anses vara ekonomiska utsikter/tillväxt.
- Risker som kvarstår på höga nivåer är vikande inhemsk efterfrågan samt pressade marginaler och priser.

Till skillnad från vårens undersökning är numera kostnadsreducering den främsta prioriteten för finanschefer i stället för organisk tillväxt. Ett förbättrat kassaflöde samt ökade rörelsekostnader (OPEX) är de fokusområden som haft den största procentuella enhetsökningen jämfört med vårens undersökning. Samtidigt är expansion genom nyförvärv det fokusområde som har minskat med flest procentenheter jämfört med vårens undersökning. Skiftet av fokus jämfört med vårens undersökning kan förklaras av en ökad oro gällande världsekonomin samt fortsatt hög inflation. För medelstora bolag

är fokuset på kostnadsreducering av högsta prioritet medan stora bolag prioriterar ett förbättrat kassaflöde främst. Noterbart är att data saknas för mindre bolag. Inom konsumentprodukter utgör kostnadsreducering den främsta prioriteringen medan den främsta prioriteten inom bygg är ett förbättrat kassaflöde. För tillverkande bolag är huvudfokuset organisk tillväxt, investeringar för att öka kapaciteten samt ökade rörelsekostnader (OPEX) samtidigt som de inom annan bransch anser att introduktion av nya produkter/tjänster, organisk tillväxt och kostnadsreducering är av främsta prioritet.

Vilken av följande faktorer kommer sannolikt att utgöra en betydande risk för ditt företag under de närmaste 12 månaderna?

- Ekonomiska utsikter/tillväxt kvarstår som den mest betydande risken enligt finanscheferna, och ökar från 49 till 55 procent sedan förra undersökningen. Risken värderas nära den höga nivå på 58 procent som uppgavs senast hösten 2022.
- Näst största risk anses vara pressade marginaler och priser, vilket även är en av två risker som ökar mest sedan förra undersökningen – från 36 till 43 procent – rimligen en konsekvens av svag valuta, hög inflation och vikande konjunktur.
- Vikande inhemsk efterfrågan fortsätter att öka som risk från 38 till 41 procent sedan förra undersökningen. En minskad inhemsk efterfrågan kan ses som ett resultat av hög inflation och vikande konjunktur. Den utländska efterfrågan anses däremot vara en lägre risk, även om det är den andra risken som ökar mest från 7 till 14 procent.
- En konsekvens av den fortsatt höga inflationen är finanschefernas syn på risker kring ökade personalkostnader som ligger kvar på en liknande nivå som vid förra undersökningen, men med en liten ökning från 24 till 27 procent. Den närliggande risken med brist på kvalificerad personal är kvar på en liknande nivå, men minskar något från 30 till 25 procent.
- Risker kopplade till penningpolitik/räntor stiger ytterligare sedan bottenivån på 4 procent hösten 2021. Dagens nivå på 22 procent återspeglar den turbulens som varit gällande höjda styrräntor och ökad inflation.
- Geopolitiska risker är den risk som minskar mest sedan förra undersökningen, från 22 till 16 procent. Skillnader mellan branscher är dock stor där mer inhemskt orienterade företag ser risken som betydligt lägre, medan verkstad som naturligt har större koppling till omvärlden ser den som störst risk, och har höjt den.

Risikfaktorer kommande 12 månader

(Jämfört med våren 2023)

Storlek på företagen

Främsta riskfaktorer

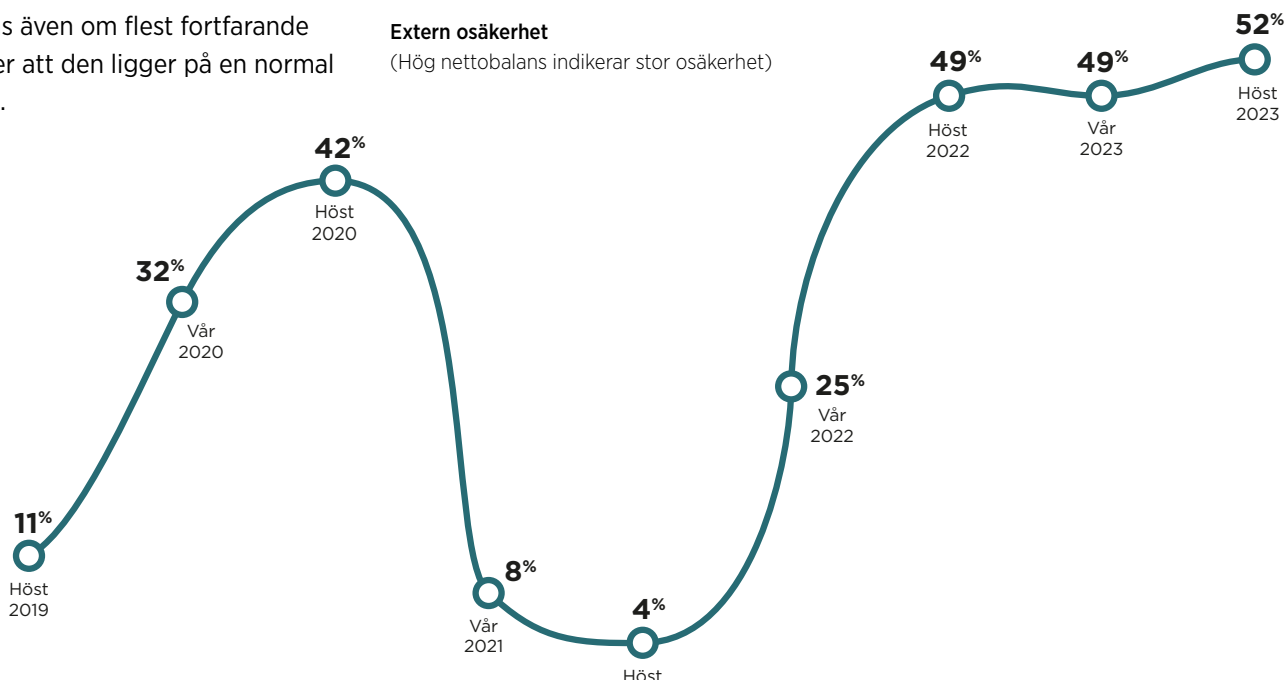
Mindre företag	N/A
Medelstora företag	Ekonomiska utsikter/pressade marginaler och priser
Allra största företagen	Ekonomiska utsikter

Finansiering och risk

- Extern ekonomisk osäkerhet bedöms vara rekordhög.
- Sannolikheten för obestånd hos motpart ökar återigen och även den till en rekordnivå endast överträffad under den globala finanskrisen.
- Utlåningsvilja från finansiella institut har försämrats sedan i våras även om flest fortfarande anser att den ligger på en normal nivå.

Höstens CFO Survey går tydligt i moll. Alla tre delfrågor inom området finansiering och risk tyder på sämre tider och de kommer dessutom in på rekorddåliga nivåer. Enda trösten är att det ofta har vänt efter att så här negativa förändringar och nivåer har uppnåtts i undersökningen.

Ser vi till de olika branscherna framträder ett mer nyanserat mönster där det till exempel bara är inom konsumentprodukter och fastighetssektorerna som respondenterna möter dålig utlåningsvilja och det endast är inom fastighetssektorn som fler ser sannolikheten för obestånd hos motparter som högre än normal än som ser den som normal. På samma sätt är det främst inom konsumentprodukter där fler ser osäkerheten som hög än som ser den som normal.

Hur skulle du bedöma den övergripande nivån av extern finansiell och ekonomisk säkerhet ditt företag står inför?

- Rekordhög osäkerhet sedan 2016 när frågan introducerades i enkäten.
- Efter att ha stigit kraftigt under 2022 och etablerat sig på en väldigt hög nivå i våras (49 procent) så ökade osäkerheten ytterligare i höst (52 procent).
- Inga anser längre att osäkerheten är lägre eller mycket lägre än vanligt medan hela 52 procent anser att den är högre eller väldigt mycket högre än vanligt.

Extern osäkerhet nettobalans

Sverige	61%
- Allra största företagen Sverige	57%
- Medelstora företag Sverige	50%
- Mindre företag Sverige	N/A

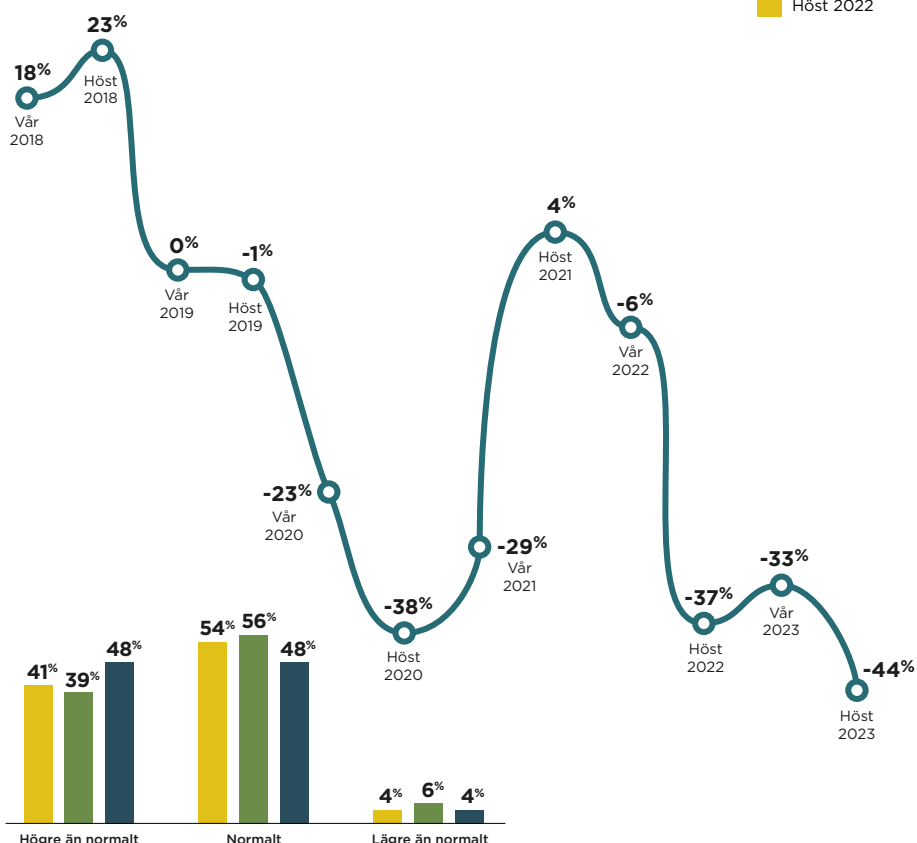
Sannolikhet för obestånd eller bristande betalningsförmåga hos motparter

- Sannolikheten för obestånd hos motparter försämras återigen och befinner sig nu på en rekordhög nivå (minus 44 procent) endast överträffad under den globala finanskrisen.
- Det är lika många (48 procent) som anser att sannolikheten är normal som antalet som anser att den är högre än normalt – samtidigt som nästan ingen (4 procent) nu ser sannolikheten som mindre än normal.

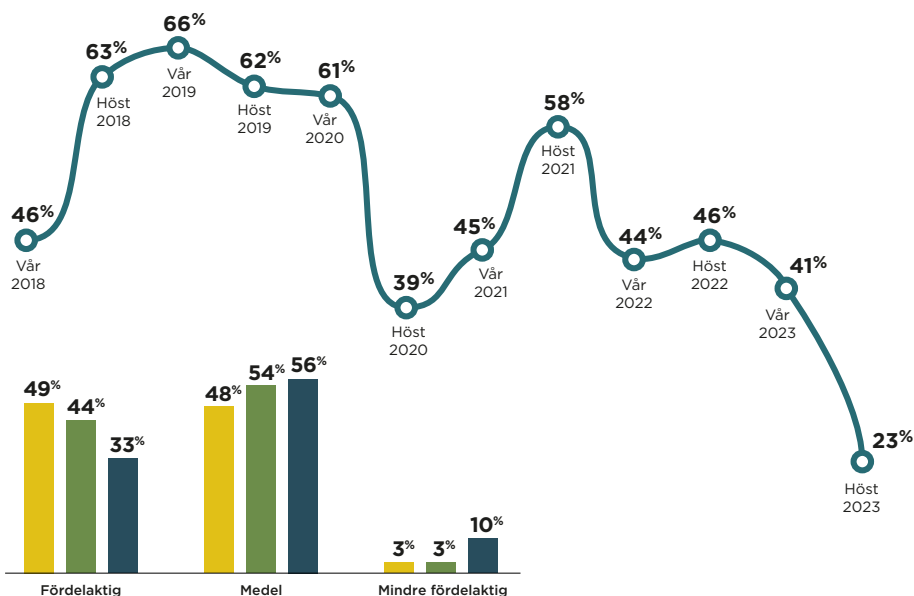
Utlåningsvilja

- Utlåningsviljan anses ha försämrats rejält sedan i våras och noteras nu på 23 procent vilket är den sämsta nivån sedan den globala finanskrisen (minus 8 procent våren 2009).
- Framför allt är det färre som ser utlåningsviljan som fördelaktig (33 procent mot 44 procent i våras) och fler som ser den som ofördelaktig (10 procent mot 3 procent i våras).
- Samtidigt är det fortfarande klart flest som bedömer utlåningsviljan som normal (56 procent).

Sannolikhet för obestånd eller bristande betalningsförmåga hos motparter

Utlåningsvilja

Strategiska möjligheter

- Stort fokus på att betala av skulder och investeringar i Sverige.
- Förväntningarna på avtagande transaktionsvolymerna har nu stabiliserats.
- Antalet anställda bedöms minska medan synen på intäkter och rörelsemarginal är positiv men återhållsam.

Höstens undersökning tyder på en fortsatt försiktighet bland finanscheferna som har stort fokus på att använda överlikviditet till att betala av skulder och investeringar i Sverige. Förväntningarna på volymerna företagsförvärv och avyttringar är återhållsam med en förväntan på en marginell ökning från vårens undersökning. Det finns en förväntansbild för ökade intäkter och rörelsemarginaler även om den är återhållsam. Jämfört med vårens undersökning förutses att antalet anställda kommer att minska och utmaningen med att hålla kvar och rekrytera kvalificerad arbetskraft anses vara mindre.

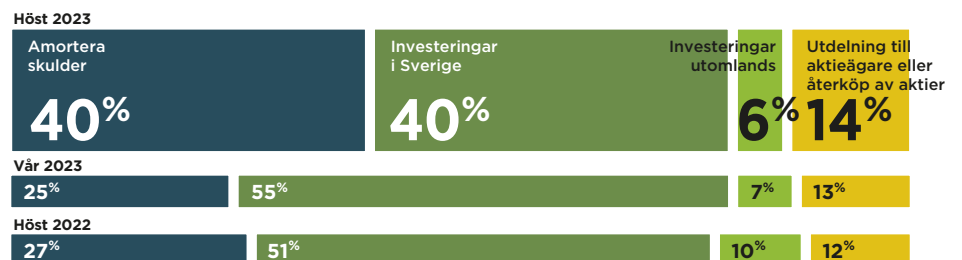
Användning av överlikviditet

- Undersökningen visar att investeringstakten har minskat sedan förra undersökningen, våren 2023. Idag anser 46 i stället för 62 procent av finanscheferna att de skulle använda överlikviditet till investeringar. Minskningen syns både för investeringar i Sverige där den sjunkit från 55 till 40 procent, men även för investeringar utomlands där den minskat från 7 till 6 procent. Detta är rimligen ett resultat av ett mer utmanande marknadsläge och mindre riskbenägenhet hos aktörer. Branschen som däremot fortfarande prioriterar att använda överlikviditet till investeringar är verkstadsindustrin, där 71 procent av finanscheferna planerar att använda kapitalet i det syftet. Fördelningen av planerade investeringar inom verkstad mellan Sverige och utlandet är 43 respektive 29 procent. Inom verkstad har även investeringsviljan ökat från 54 till 71 procent sedan i våras.
- Överlikviditet förväntas i högre utsträckning användas till att betala av skulder, där 40 procent av finanscheferna anger det som primär

användning jämfört med 25 procent i våras. Resultatet kan ses som ett svar på den höga inflationen och stigande räntorna där företagen tvingas rikta större fokus mot att betala av skulder. Störst fokus på att betala av skulder är inom bygg och konsumentprodukter där 64 respektive 41 procent av respondenterna angav det som ett primärt fokus.

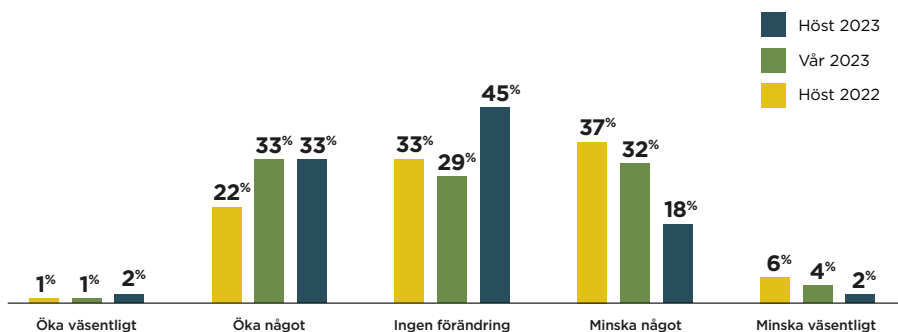
- Utdelning till aktieägare eller återköp av aktier som huvudsaklig användning av överlikviditet ligger på 14 procent, vilket är en liten ökning jämfört med vårens undersökning på 13 procent. Det geopolitiska läget, hög inflation och höga räntor gör troligen att utdelning till aktieägare eller återköp av aktier inte prioriteras lika högt av finanscheferna som tidigare år eftersom andra alternativ står högre upp på prioriteringslistan. Branschen som planerar att använda överlikviditet i högst utsträckning för utdelning till aktieägare eller återköp av aktier är konsumentprodukter, där 18 procent av finanscheferna anger detta som primär användning.

Användning av överlikviditet

Företagsförvärv och försäljningar

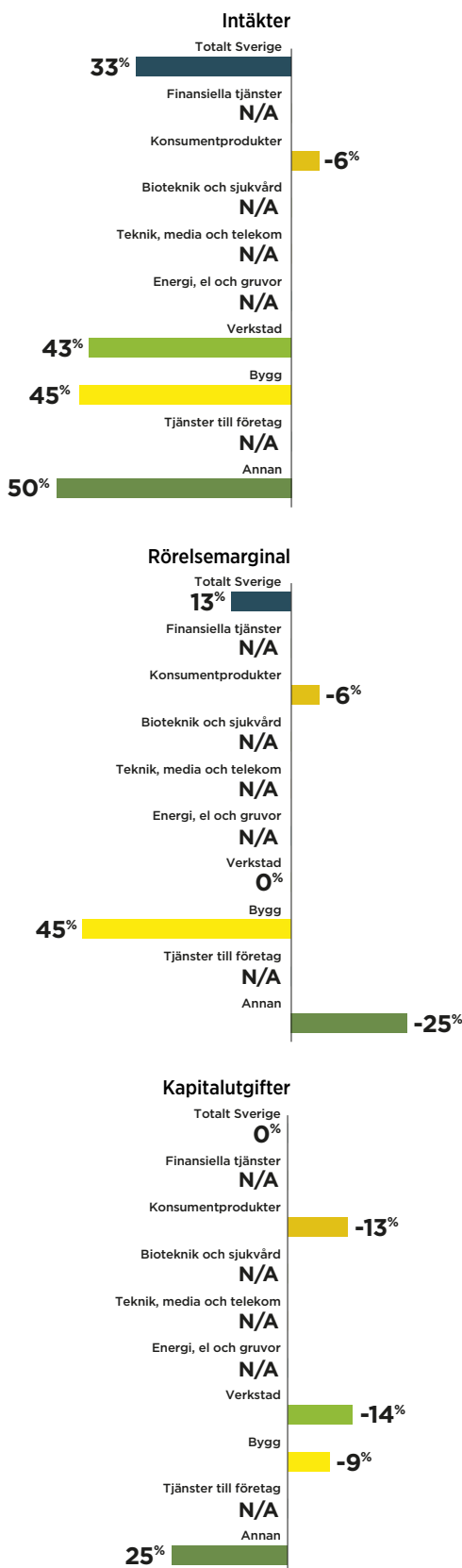

Företagsförvärv och försäljningar

- Antalet företagstransaktioner nådde globalt rekordartade nivåer under 2021. Därefter har tron på avtagande transaktionsvolym varit stark och en negativ trend har gått att urskilja i flera efterföljande undersökningar. I vårens rapport fanns en tydlig diskrepans i finanschefernas förväntningar på den kommande utvecklingen, med stor variation mellan olika branscher. Bland höstens respondenter ser vi en mer enhetlig bild över hur volymen av företagsförvärv och avyttringar förväntas utvecklas de kommande 12 månaderna. Den absolut största andelen, 45 procent av alla respondenter, tror på oförändrade nivåer de kommande 12 månaderna. För första gången sedan våren 2022 är det dock en större andel som tror på något eller väsentligt ökade transaktionsvolym snarare än tvärtom, då 35 procent tror på tilltagande volym. I takt med att inflationen sjunker och marknadsaktörer nu förväntar sig att räntetoppen snart är nådd så kan vi börja se ljuset i tunneln, men fortfarande finns flera orosmoln att ta i beaktning för finanscheferna.
- Finanschefernas förväntningar på hur volymerna av företagsförvärv och avyttringar utvecklas de kommande 12 månaderna är nu mer likartade i jämförelse med vårens siffror.

Delvis förklaras detta av att en stor andel inte förväntar sig en betydande förändring av antalet transaktioner det kommande året, vilket vi tolkar som att företagen i större utsträckning anpassat sig till det rådande konjunkurläget. I våras svarade 36 procent av finanscheferna att de trodde på minskade alternativt väsentligt minskade transaktionsvolym. Motsvarande siffra i höstens undersökning är 20 procent. Även om det fortfarande finns de som tror på avtagande transaktionsvolym så är de idag betydligt mindre till antalet. Sammantaget tyder därför höstens undersökning på ett trendbrott där förväntningarna på minskade volym av företagsförvärv och avyttringar nu stabiliserats, men då på nivåer betydligt lägre än de som uppvisades under 2021.

- Inom byggbranschen har nettobalansen gått från 0 till 27 procent vilket är en tydlig förbättring från i våras. Inom verkstadsindustrin ser vi en likartad trendutveckling där nettobalansen gått från 0 till 29 procent. Den allra största förändringen ser vi dock inom konsumentprodukter där nettobalansen gått från minus 21 till plus 18 procent. Sammantaget ser vi därför en positiv utveckling inom respektive bransch.

Nyckeltal

Intäkter

- Höstens undersökning visar att en majoritet på 59 procent förväntar sig en ökning av intäkterna de kommande 12 månaderna, likt vårens undersökning då motsvarande siffra var 60 procent. Samtidigt förutser 27 procent av finanscheferna att intäkterna kommer minska under de 12 kommande månaderna vilket är en ökning från 21 procent i våras.
- Nettobalansen för ökade intäkter uppgår till 33 procent, en minskning från 39 procent i vårens undersökning. Höstens nettobalans för ökade intäkter är den lägsta siffran sedan våren 2020 då nettobalansen låg på 23 procent. Den mest positiva synen på intäkter är inom bygg där nettobalansen uppgår till 45 procent. Branschen med lägst förväntningar på ökade intäkter är konsumentprodukter där nettobalansen ligger på minus 6 procent – en nedgång från 5 procent i våras.
- Resultatet visar på en överhängande positiv syn av att intäkterna kommer att öka under de 12 kommande månaderna fast med en mer försiktig bild jämfört med föregående period.

Rörelsemarginal

- 42 procent av finanscheferna bedömer att rörelsemarginalen kommer att öka under de kommande 12 månaderna, vilket är en förhållandevis stor ökning från 35 procent i våras. 29 procent bedömer att rörelsemarginalen kommer att minska under det kommande året, likt vårens undersökning då 31 procent uppskattade en fallande rörelsemarginal.
- Nettobalansen uppgår till 13 procent vilket är en ökning från 4 procent i våras. Branschen med den högsta nettobalansen är bygg med 45 procent. Likt vårens undersökning är branschen med den mest försiktiga prognosen konsumentprodukter där nettobalansen är minus 6 procent. Detta är dock en stor uppgång från vårens minus 26 procent. Detta är därmed den tredje undersökningen i rad där branschen konsumentprodukter uppmätts till lägst nettobalans. I takt med att hushåll och företag pressas av höga räntor och priser är det troligt att konsumentprodukter påverkas i hög grad. Det återspeglas även i avsnittet prioriteringar och utmaningar där 72 procent av finanscheferna inom konsumentprodukter

har kostnadsreduceringar som den mest prioriterade strategin för sina verksamheter de kommande 12 månaderna.

- Resultatet visar på en mer positiv men fortsatt försiktig syn på ökad rörelsemarginal som i vårens undersökning. Vi bedömer att det grundar sig i en tro på något högre intäkter och lägre producentpriser men samtidigt en osäker syn på ekonomisk tillväxt, höga räntor och en fortsatt hög inflation men som är vikande.

Kapitalutgifter

- I höstens undersökning förutser 29 procent av finanscheferna att kapitalutgifterna kommer att öka under de kommande 12 månaderna, vilket är en förhållandevis stor minskning från vårens 43 procent.
- Nettobalansen uppgår till 0 procent, vilket är en markant nedgång från vårens 24 procent. Branschen med lägst ställda förväntningar på ökade kapitalutgifter är verkstad, där 29 procent av finanscheferna bedömer att sina kapitalutgifter kommer att öka medan 43 procent bedömer en minskning under de kommande 12 månaderna, vilket innebär en nettobalans på minus 14 procent.
- I takt med att många analytiker och ekonomer förutser att räntetoppen snart är nådd och att inflationen börjat sjunka är vår bedömning att företagens kapitalutgifter kan stabiliseras. På grund av sämre tillväxutsikter och höga räntor väntas företag fokusera på att sänka sina kapitalutgifter genom att betala av på sina skulder. Det speglas även under avsnittet strategiska möjligheter i sektionen användning av överlikviditet där 40 procent anger att de skulle välja att betala av skulder vid en eventuell överlikviditet, jämfört med 25 procent i våras. Detta speglas också i avsnittet prioriteringar och utmaningar där finanscheferna ser kostnadsreducering som högsta prioritet under de kommande 12 månaderna.

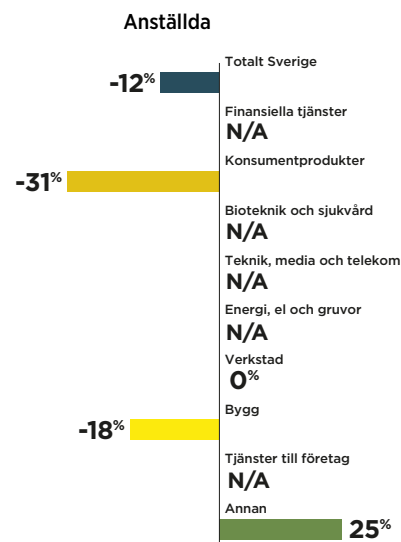
Anställda

- 24 procent av finanscheferna förutser att antalet anställda kommer att öka under de kommande 12 månaderna, vilket är förhållandevis lågt jämfört med vårens 38 procent. Höstens undersökning visar att 37 procent av finanscheferna förväntar sig att antalet

anställda i stället kommer att minska, jämfört med motsvarande siffra från vårens undersökning som uppgick till 21 procent.

- Nettobalansen uppgår således till minus 12 procent. Finanscheferna förutser att antalet anställda kommer att minska vilket är första gången siffran varit negativ sedan hösten 2020. Branschen där högst andel finanschefer förutser att antalet anställda kommer att minska är konsumentprodukter där 19 procent förutser att antalet anställda kommer att öka och 50 procent att antalet kommer minska vilket ger en nettobalans på minus 31 procent. I avsnittet prioriteringar och utmaningar är kostnadsreduceringar den främsta prioriteringen för branschen konsumentprodukter vilket kan ge en indikation på att kostnadsreduceringar ligger till grund för att en större andel av finanscheferna förutser att antalet anställda kommer att minska under de kommande 12 månaderna.

- I avsnittet prioriteringar och utmaningar bedömer 25 procent av finanscheferna att en av de största riskerna under det kommande året är brist på kompetent personal, vilket är en förhållandevis stor minskning från vårens undersökning då motsvarande siffra uppmättes till 30 procent. Likt i våras är risken för brist på kompetent personal fortsatt relativt hög. Inom verkstad anser 43 procent att de står inför stora utmaningar när det kommer till att rekrytera och bibehålla kompetent personal. Vår syn på framtiden föreliggande den vikan-de konjunktoren är att den kan bidra till att en större mängd arbetskraft med efterfrågad kompetens blir tillgänglig på arbetsmarkna-den men givet ekonomiska begränsningar kan det innebära att företag inte kan exekvera på det.

Hot Topic

Generativ AI i försöksverksamhet

Intresset för AI har formligen exploderat i allmänna media och ingår som ett självklart innehåll i alla konferenser under hösten, så också i höstens CFO Survey. De genomgående resultaten visar att allt fler aktivt börjar experimentera för att bilda sig en uppfattning om i vilken grad organisationen kan dra nytta av AI. I likhet med i övriga undersökningen är det inte helt orimligt effektivitet och kostnadsreducering som nu är i fokus, vilket också går hand i hand med tidigare perioder med ny teknologi där förbättrad produktivitet initialt förbättrar lönsamhet.

Inte så viktigt ännu, mer i experimentell verksamhet

Mer än hälften av företagen ser generativ AI som inte alls, eller bara något viktig för sin verksamhet och strategi just nu. I en branschjämförelse har konsumentprodukter en svarsfördelning jämfört med totalen där det är något mindre viktigt. På motsvarande sätt visar svarsfördelningen inom verkstad att det är något mer viktigt. Sannolikt finns svaret i exakt vilken nisch som företagen befinner sig i inom varje bransch där behovet både kan skilja sig åt, men där också utvecklingen till dags dato kan ge olika svar.

Att frågan är förhållandevis ny återspeglas också i frågeställningen om i vilken omfattning generativ AI används. Bara det att en hel del

svarar att företagen just nu experimenterar med den belyser att utvecklingen går så pass snabbt att många helt enkelt försöker bilda sig en uppfattning inte bara om, utan också om vad det går att använda AI till. Flest svar får också svarsalternativet "för tidigt för att säga" som inte går emot den experimentella delen utan visar att det verkligen är ett genuint pågående arbete.

Kostnadsreducering eller kundupplevelser

När finanscheferna frågas om vilken nytta generativ AI kan ha rankas föga förvånande kostnadsreducering, effektivitet och stigande marginaler i topp. Tidigare tekniksiften har påverkat just dessa komponenter så det ligger nära tillhands att den initiala reaktionen hamnar där.

Att förbättring av kundupplevelser också hamnar högst i svarsalternativen går också hand i hand med att många ser att generativ AI till stor grad gör sådant som har mer mänskliga förtecken. En inte oansenlig del av svaren fokuserar också på att utveckla nya tjänster och upplevelser. I den allmänna diskussionen om AI och dess ekonomiska effekter diskuteras inte sällan att arbete ersätts, men jämfört med tidigare teknologiskiften under industrialiseringen så ska enligt oss frågan primärt handla om arbetsuppgifter. Många moment har försvunnit i och med tidigare tekniksiften men har i gengäld skapat nya moment som det i inledningsskedet är svårt att sia om. Det nya med generativ AI är att det primärt är kognitiva arbetsuppgifter som nu är föremål för förändring. Osäkerheten kring vad den nya teknologin kan innebära är också tydlig i att de största hindren för vidareutveckling är resursbrist, antingen i termer av teknisk karaktär men också av utmaningar kopplat till att hitta rätt kompetens.

Intervju

Ulf Winberg, CFO, Anticimex Sverige

Ulf Winberg

CFO, Anticimex Sverige

Om Anticimex Sverige

Grundades: 1934

Antal anställda: ca 1 500

Antal kunder: ca 2 miljoner

Fokusområden: Skadedjurskontroll, matsäkerhet, fuktkontroll, husbesiktningar och brandskydd

Tillförsikten bland finanschefer har försämrats sedan i våras och indikatorn för affärsmöjligheter i höstens rapport visar på lägsta nivån sedan 2009. Känner du igen den bilden?

Att köpkraften minskar förvånar mig inte med tanke på det som händer i vår omvärld. Däremot hade jag förväntat mig att fler skulle lyfta den svaga svenska kronan som en fördel i internationella affärsmöjligheter. För oss som verkar på den svenska marknaden är det också en delad bild. Vi ser möjligheter i en potentiell återhämtning i volymerna på transaktionsmarknaden för villor och fritidshus, samtidigt som sämre tider för vissa av våra kundsegment kan komma att påverka oss negativt.

Till skillnad från vårens undersökning är numera kostnadsreducering den främsta prioriteten, istället för organisk tillväxt. Hur ser du på det?

För vår del skulle jag säga att det nästan är tvärtom. De senaste åren har vi arbetat mycket med vår organisation för att se till att den är strukturerad på rätt sätt och att vi har de tekniska förutsättningarna för att kunna bedriva en långsiktigt hållbar affär. Nu lägger vi fokus på att växa den affären organiskt men såklart till rätt priser och en bibehållen kostnadskontroll.

Försämrade tillväxtutsikter är fortsatt den mest betydande risken enligt respondenterna. Delar du den bilden?

Absolut. Under långa perioder utan tillväxt utarmas företaget, kulturen, medarbetarna och kunderbudandet. Så långsiktigt är det absolut den största risken.

Både intäkter och marginaler väntas öka något under det kommande året. Vad är dina tankar om det?

Ja, det är rimligt att förvänta sig samtidigt som det är svårt, med tanke på omvärldsläget, att säga något utifrån ett längre perspektiv.

Men sett till de kommande sex månaderna tror jag inte att vi kommer hinna se en rejäl lågkonjunktur på den svenska marknaden som slår på intäkter eller marginaler avsevärt.

Hur ser du på investeringstakten givet dyrare upplåning och osäkerhet på marknaden?

Jag skulle säga att vi likt marknaden är mer återhållsamma kring investeringar och kräver mer genomarbetade underlag. Vi försöker dock inte vara alltför kortsiktiga i våra beslut utan ser på våra investeringar utifrån ett lite längre perspektiv.

En stor andel av finanscheferna förutser nu att antalet anställda kommer att minska jämfört med i våras. Hur ser era ambitioner ut?

Vår ambition är att fortsätta utveckla vår medarbetarresa och att den tillsammans med vårt starka varumärke ska bidra till att attrahera fler medarbetare. Samtidigt tenderar ju folk att söka trygghet i sämre tider, vilket innebär att rörligheten på arbetsmarknaden troligen kommer vara något lägre framöver än vad den varit de senaste åren.

Hur ser du på utvecklingen av AI? Inom vilka delar av verksamheten ser ni mest potential?

Vi är i en tidig, experimentell fas. Vi följer utvecklingen och ser potential på lång sikt. Dock behöver vi känna en större trygghet med tekniken innan vi börjar applicera den, framförallt i kundnära processer där vi har hög kompetens och trovärdighet. Vi får inte glömma bort att personlig service fortfarande står högt upp på våra kunders önskelista. Förhoppningsvis kommer vi så småningom att kunna kombinera de två på ett unikt sätt. Sedan finns det flera manuella processer, både i kundresan och internt, där potentialen för mer effektiv och träffsäker hantering är enorm.

Intressanta poddar att lyssna till

Toppskiktet

En intervjuserie med CFO:er på ledande svenska bolag

Toppskiktet är en podcast där vi intervjuar finansdirektörer på ledande svenska bolag. I öppna och varma samtal tas vi med på poddgästens resa genom karriären och får en inblick i vad som händer i svenskt näringslivs absoluta toppskikt.

Makropodd av SEB

Chefsekonom Jens Magnusson och hans expertkollegor på SEB diskuterar aktuell makroekonomi, hur den påverkar världen, och oss.

Innehållet i poddarna är baserat på uppgifter från källor som av Banken bedöms vara pålitliga. Banken lämnar dock ingen garanti för fullständigheten eller riktigheten i dessa uppgifter. De som tar del av podden uppmanas att basera sina investeringsbeslut på undersökningar de själva bedömer vara nödvändiga.

Kontakter

DELOITTE

Robert Bergström
Partner
Consulting, Deloitte
rbergstrom@deloitte.se
+46 70 080 26 90

SEB

Marcus Widén
Economist, Strategy & Economic
Research, SEB
marcus.widen@seb.se
+46 70 639 10 57

SEB is a leading northern European financial services group with international reach. We exist to positively shape the future with responsible advice and capital, today and for generations to come. By partnering with our customers, we want to be a leading catalyst in the transition to a more sustainable world. In Sweden and the Baltic countries, SEB offers financial advice and a wide range of financial services. In Denmark, Finland, Norway, Germany and the United Kingdom, we have a strong focus on corporate and investment banking based on a full-service offering to corporate and institutional clients. The international nature of SEB's business is reflected in our presence in more than 20 countries worldwide, with around 17,500 employees. At 30 June 2023, the Group's total assets amounted to SEK 4,172bn while assets under management totalled SEK 2,271bn. Read more about SEB at sebgroup.com.

Deloitte refers to one or more of Deloitte Touche Tohmatsu Limited, a UK private company limited by guarantee ("DTTL"), its network of member firms, and their related entities. DTTL and each of its member firms are legally separate and independent entities. DTTL (also referred to as "Deloitte Global") does not provide services to clients. Please see www.deloitte.com/about for a more detailed description of DTTL and its member firms.

Deloitte provides audit, consulting, financial advisory, risk management, tax and related services to public and private clients spanning multiple industries. Deloitte serves four out of five Fortune Global 500® companies through a globally connected network of member firms in more than 150 countries bringing world-class capabilities, insights, and high-quality service to address clients' most complex business challenges. To learn more about how Deloitte's approximately 415 000 professionals make an impact that matters, please connect with us on LinkedIn or Twitter.